

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.6 ผลของการศึกษา	6
1.7 การนำเสนอ	8
บทที่ 2 ทฤษฎี แนวความคิด วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 เด็ก	12
2.1.1 เด็ก (Children)	12
2.1.2 สภาพแวดล้อมสำหรับเด็ก (Children's Environment)	12
2.2 ล้านนา	19
2.2.1 ล้านนา	19
2.2.2 สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของล้านนา	20
2.2.3 องค์ประกอบสถาปัตยกรรมล้านนา	22
2.3 เด็กและการเล่น	26
2.3.1 การเล่น (Plays)	26
2.3.2 ประเภทของการเล่น	27
2.3.3 ประโยชน์ของการเล่น	27
2.3.4 การเล่นและการถ่ายทอดวัฒนธรรม	28

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

2.3.5	สภาพแวดล้อมสำหรับการเล่นของเด็ก	28
2.4	เด็กและการละเล่นล้านนา	33
2.4.1	เด็กล้านนา	33
2.4.2	การละเล่นล้านนา	33
2.4.3	สถานที่ในการเล่นของเด็กล้านนา	45
2.4.4	สภาพแวดล้อมสำหรับการเล่นของเด็กในปัจจุบัน	46
2.5	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	50
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	50
3.2	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
3.3	การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
3.4	การวิเคราะห์ข้อมูล	54
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
4.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร	64
4.1.1	สภาพแวดล้อมล้านนา	64
4.1.2	การละเล่นล้านนา	79
4.2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม	80
4.2.1	การละเล่นล้านนาที่มีอยู่ในปัจจุบัน	80
4.2.2	การละเล่นล้านนาที่มีในปัจจุบัน แต่มีการเปลี่ยนแปลงไป	80
4.2.3	การละเล่นล้านนาไม่มีในปัจจุบัน	81
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	116
5.1	สรุปผลการศึกษา	116
5.2	อภิปรายผลการศึกษา	121
5.3	ข้อเสนอแนะ	125
	บรรณานุกรม	128
	ภาคผนวก ก เอกสารในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมล้านนา	133
	ประวัติผู้เขียน	145

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 การจัดแบ่งพื้นที่และสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการเล่นที่ต่างกันของเด็ก	13
3.1 การจัดแบ่งพื้นที่และสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการเล่นที่ต่างกันของเด็ก	56
3.2 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์กิจกรรมการเล่นและสภาพแวดล้อมของเด็ก	57
3.3 การละเล่นล้าหน้าเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์กิจกรรมการเล่นและสภาพแวดล้อมของเด็ก	59
4.1 การละเล่นล้าหน้าที่พบในปัจจุบัน	80
4.2 การละเล่นล้าหน้าที่พบในปัจจุบันแต่มีการเปลี่ยนแปลงไป	81
4.3 การละเล่นล้าหน้าที่ไม่พบในปัจจุบัน	81
4.4 การละเล่นล้าหน้า Starting Games ที่พบในปัจจุบัน	82
4.5 การละเล่นล้าหน้า Starting Games ที่ไม่พบในปัจจุบัน	82
4.6 การละเล่นล้าหน้า แบบ Quite Activities ที่ไม่พบในปัจจุบัน	83
4.7 การละเล่นล้าหน้า แบบ Structure Activities ที่พบในปัจจุบัน	84
4.8 การละเล่นล้าหน้า แบบ Structure Activities ที่พบในปัจจุบันแต่เปลี่ยนแปลงไป	85
4.9 การละเล่นล้าหน้า แบบ Structure Activities ที่ไม่พบในปัจจุบัน	85
4.10 การละเล่นล้าหน้า แบบ Craft and Discovery Activities ที่พบในปัจจุบันแต่เปลี่ยนแปลงไป	86
4.11 การละเล่นล้าหน้า แบบ Craft and Discovery Activities ที่ไม่พบในปัจจุบัน (1)	87
4.12 การละเล่นล้าหน้า แบบ Craft and Discovery Activities ที่ไม่พบในปัจจุบัน (2)	88
4.13 การละเล่นล้าหน้า แบบ Dramatic Play Activities ที่พบในปัจจุบัน	88
4.14 การละเล่นล้าหน้า แบบ Dramatic Play Activities ที่ไม่พบในปัจจุบัน	90
4.15 การละเล่นล้าหน้า แบบ Large-motor Activities ที่พบในปัจจุบัน (1)	90
4.16 การละเล่นล้าหน้า แบบ Large-motor Activities ที่ไม่พบในปัจจุบัน (1)	91
4.17 การละเล่นล้าหน้า แบบ Large-motor Activities ที่พบในปัจจุบัน (2)	93
4.18 การละเล่นล้าหน้า แบบ Large-motor Activities ที่พบในปัจจุบันแต่เปลี่ยนแปลงไป (1)	94
4.19 การละเล่นล้าหน้า แบบ Large-motor Activities ที่ไม่พบในปัจจุบัน (2)	96
4.20 การละเล่นล้าหน้า แบบ Large-motor Activities ที่พบในปัจจุบัน (3)	97
4.21 การละเล่นล้าหน้า แบบ Large-motor Activities ที่พบในปัจจุบันแต่เปลี่ยนแปลงไป (2)	97
4.22 การละเล่นล้าหน้า แบบ Large-motor Activities ที่ไม่พบในปัจจุบัน (3)	98

4.23 การเล่นเกมด้านนา แบบ Large-motor Activities ที่พบในปัจจุบัน (4)	99
4.24 การเล่นเกมด้านนา แบบ Large-motor Activities ที่ไม่พบในปัจจุบัน (4)	99
4.25 การเล่นเกมด้านนา ที่พบในปัจจุบันจำนวน 63 การเล่นเกม	101

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1.1 สภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเล่นมีความสอดคล้องกัน สภาพแวดล้อมจึงต้องตอบสนองพฤติกรรมการเล่นของเด็ก	2
1.2 ที่ว่างและสภาพแวดล้อมของบ้านเรือนในชุมชนล้านนา	3
1.3 ที่ว่างและสภาพแวดล้อมของบ้านเรือนในชุมชนล้านนา	4
3.1 แสดงวิธีการ ขั้นตอนการศึกษาและการสรุปผล เพื่อหาที่ว่างและสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมของการละเล่นล้านนาของเด็ก อายุ 6-10 ปี ใน จ.เชียงใหม่	55
4.1 รั้วแบบต่างๆ ของล้านนา	65
4.2 ภาพตารางสาสนพิธีพื้นเมืองเกี่ยวกับการทำประตูบ้านของล้านนา	66
4.3 ตำแหน่งที่สามารถทำประตูบ้านของล้านนา	67
4.4 ตำแหน่งประตูบ้านของล้านนาทุกหลังที่เปิดเข้าหากันได้	67
4.5 รัศมีของการกำหนดพื้นที่ว่าง(ช่วง)ของบ้าน	68
4.6 ภาพเอกสารพื้นเมืองเกี่ยวกับการเลือกตำแหน่งปลูกบ้านของล้านนา	70
4.7 ความหมายของคำในเอกสารพื้นเมืองเกี่ยวกับการเลือกตำแหน่งปลูกบ้านของล้านนา	71
4.8 สัดส่วนของตำแหน่งเรือนดี เรือนเสีย ตามความเชื่อของล้านนา	72
4.9 การใช้พื้นที่ปลูกบ้านตามตำแหน่งเรือนดี เรือนเสีย ตามความเชื่อของล้านนา	72
4.10 การเชื่อมต่อของช่วงบ้านแต่ละหลังเข้าด้วยกัน	73
4.11 ไม้มงคลตามทิศต่างๆ	74
4.12 ไม้มงคลตามทิศต่างๆ ตำแหน่งปลูกเรือนที่เป็นมงคลและพื้นที่ว่างที่เชื่อมพื้นที่ในบ้าน	74
4.13 การวิเคราะห์การจำลองสภาพแวดล้อมในระดับต่างๆของชุมชนล้านนา	77
4.14 เล่นชายครีว	102
4.15 เล่นจี่แนดขอนแก่น, จี่แนดบก, อุ่มลี, เอ็กสะไพร	104
4.16 เล่นปิ่นหนังว่อง, เป่าหนังว่อง, ไม้เก็บ, หมากเก็บ, อีเก็บ, ควักบ่าขาม, คีดบ่าขาม, คีดบ่าขามเข้าซอง, พญาลีมงาย, หมากฮอส	106
4.17 เล่นปิ่นพะลาบ, จี่ม้าก้านกล้วย	107
4.18 เล่นกิ้งก่องแก้ว, โดดเชือก, โดดหนังว่อง, วิดเชือก, โอซิว, เสือข้ามห้วย, ม้าชกคอก	108
4.19 เล่นโซ่งกระป๋อง, อีโซ่ง, ใบป้อ, โดล่า, โดเก้าหลัก, ตาไม้ดีด, ตาไม้โด	109
4.20 เล่นไข่เต่า, ซ่อนไข่กา, ลิงชิงบอล, ป่าคอน	109

4.21	เล่นมอญซ่อนผ้า, เสือไล่จิว, โพงพาง, หมาหินโป่ง, ผัดหม้อขาง	111
4.22	เล่นพระลาบ, จี่ม้าก้านกล้วย, จี่แนคกระด้าง, จี่แนคอง, ซื่อดอกไม้, ตำรวจจับขโมย, กระจ่ายขาเดียว, จี่แนควง	112
4.23	เล่นชักส้าว, จี่ม้าลู่เมือง, ยู้ส้าว, ถ่อเรือบก, ตี, เทย	113
4.24	เล่นวิ่งเปี้ยว, เก็บของ, ล่นกระสอบ, ล่นสามขา, แข่งหนอน	114
4.25	เล่นไต่ราว, จี่แนคเสา	115

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved